

Кішко Дмитро Іванович,

директор Одеського науково-дослідного інституту
судових експертиз Міністерства юстиції України
ORCID ID: 0009-0003-6230-1888

Солопова Аліна Валеріївна,

завідувач лабораторії економічних видів досліджень
Одеського науково-дослідного інституту
судових експертиз Міністерства юстиції України
ORCID ID: 0009-0008-2802-2830

ЗАСАДИ ПРОВЕДЕННЯ СУДОВО-ЕКОНОМІЧНИХ ЕКСПЕРТИЗ, ЩО ПОВ'ЯЗАНІ З ВИЗНАЧЕННЯМ РОЗМІРУ ЗБИТКІВ УНАСЛІДОК ПОРУШЕННЯ ЗАМОВНИКАМИ ТА УЧАСНИКАМИ ЗАКУПІВЕЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

PRINCIPLES FOR CONDUCTING FORENSIC ECONOMIC EXAMINATIONS RELATED TO THE ASSESSMENT OF DAMAGES CAUSED BY VIOLATIONS COMMITTED BY PROCUREMENT CLIENTS AND PARTICIPANTS

Анотація. Статтю присвячено дослідженню питань щодо господарських операцій, здійснених у сфері публічних закупівель, які на стадії досудового слідства та судового розгляду можуть вирішуватися судово-економічною експертизою. З огляду на економічну важливість публічних закупівель вирішення таких питань зумовлює потребу у використанні спеціальних знань експерта-економіста, що дає змогу отримати необхідну інформацію щодо відповідності вимогам чинного законодавства фінансово-економічної діяльності, проведеної розпорядниками й одержувачами коштів місцевих бюджетів. Проаналізовано нормативно-правові акти, що визначають послідовність дій розпорядників та одержувачів коштів місцевих бюджетів під час здійснення публічних закупівель. Досліджено законодавчі та нормативні акти з питань, пов'язаних із визначенням розміру збитків унаслідок недотримання замовниками й учасниками процесу публічних закупівель вимог чинного бюджетного законодавства; сформульовано поняття предмета експертиз цієї категорії.

Ключові слова: публічні закупівлі, очікувана вартість предмета закупівель, порогові показники, бюджетні призначення, бюджетні асигнування, кошторис, річний план закупівель, нецільове використання бюджетних коштів, судово-економічна експертиза.

Abstract. The article is dedicated to examining issues related to economic transactions carried out in the field of public procurement, which may be addressed through forensic economic examination during the stages of pre-trial investigation and court proceedings. Recognizing the economic significance of public procurement, the resolution of such issues necessitates the application of specialized knowledge by a forensic economist. This allows for the acquisition of critical information regarding the compliance of financial and economic activities—conducted by administrators and recipients of local budget funds—with current legislation. The study analyzes regulatory and legal acts that define the sequence of actions required of administrators and recipients

of local budget funds in the course of public procurement procedures. The study examines legislative and normative documents related to the assessment of losses caused by violations of budgetary laws by contracting authorities and participants in the procurement process. Based on this, the concept of the subject matter of forensic examinations in this category is defined.

Key words: public procurement, expected value of the procurement item, threshold indicators, budget allocations, budgetary appropriations, estimate, annual procurement plan, misuse of budget funds, forensic economic examination.

Постановка проблеми. Проаналізовано норми Закону України «Про публічні закупівлі» та визначено відсутність посилань на норми Бюджетного кодексу України. Наголошено, що застосовані органами казначейської служби заходи можуть також стати предметом досудового та судового розгляду. Зауважено, що вирішення питань щодо відповідності фактичних і касових витрат замовника із закупівлі взятим бюджетним зобов'язанням і бюджетним асигнуванням за вказаними кодами економічної класифікації видатків бюджету потребує використання спеціальних знань, що обумовлено як специфікою об'єкта експертизи, так і завданнями, які ставляться перед судовими експертами-економістами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у дослідження питання судово-експертної діяльності та правового статусу експерта для визначення питань, пов'язаних із дотриманням бюджетного законодавства під час здійснення публічних закупівель, зробили українські вчені-економісти, а саме Хомутенко В. П., Хомутенко А. В., Станкус Т., Матвеева В., Чередніченко А. П. та ін.

Мета дослідження. Метою цієї статті є визначення засад проведення судово-економічних експертиз з питань дослідження обґрунтованості використання бюджетних коштів та визначення розміру збитків унаслідок недотримання замовниками й учасниками вимог чинного законодавства та нормативно-правових актів у сфері публічних закупівель.

Викладення основного матеріалу. Система публічних закупівель є одним із ключових елементів ефективного управління державними коштами, що забезпечує прозорість, конкуренцію та справедливість їх розподілу. Правові й економічні засади здійснення закупівель товарів, робіт і послуг для забезпечення потреб держави, територіальних громад та об'єднаних територіальних громад визначено Законом України «Про публічні закупівлі» [2].

Під публічними закупівлями слід розуміти сукупність поетапних дій, які становлять цілісну, врегульовану законодавством процедуру, що здійснюється на конкурентній основі, спрямовану на закупівлю за державні кошти та кошти місцевих бюджетів необхідних товарів, робіт і послуг, що пропонуються учасниками процедур, відповідно до потреб замовника (розпорядника коштів), виходячи з умов якості, ціни, кількості, строку постачання товару, надання послуг чи виконання робіт, місцезнаходження постачальника, строку дії пропозиції конкурсних торгів тощо [7].

З 19.10.2022 набрала чинності постанова КМУ № 1178 «Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України «Про публічні закупівлі», на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування» [4], відповідно до якої замовники здійснюють закупівлі шляхом відкритих торгів з особливостями, що простіші за відкриті торги, мають коротші строки та відбуваються навіть з одним учасником (а не мінімум з двома, як раніше). Відкриті торги з особливостями передбачено проводити для закупівель, вартість яких становить або перевищує для товарів і послуг – 100 тис. грн, послуг з поточного ремонту – 200 тис. грн, робіт – 1,5 млн грн. Серед основних особливих норм слід відзначити встановлення значного переліку ситуацій, коли у замовника є можливість здійснити закупівлю шляхом укладання договору про закупівлю без використання відкритих торгів або електронного каталогу. Відповідно до чинного законодавства, закупівлі за процедурою відкритих торгів / запиту пропозицій постачальників потрібно проводити у випадках, якщо вартість закупівлі товарів і послуг перевищує 100 тис. грн, вартість послуг з поточного ремонту – 200 тис. грн, а вартість робіт – 1,5 млн грн. Також замовники зобов'язані оприлюднювати в системі ProZorro звіти про договори про закупівлю в разі проведення неконкурентних закупівель вартістю понад 50 тис. грн.

Майже всі відносини, пов'язані зі сферою публічних закупівель, регулюються Законом України «Про публічні закупівлі», за винятком деяких випадків, зокрема в разі використання бюджетних коштів для публічних закупівель замовники повинні дотримуватися ще й приписів Бюджетного кодексу України [1]. Проте в Законі України «Про публічні закупівлі» відсутнє будь-яке посилення на дотримання вимог Бюджетного кодексу України. Також не містяться обмеження щодо організації замовниками процедур закупівель до набрання чинності закону про Державний бюджет України (рішень про місцевий бюджет), затвердження кошторису, плану використання бюджетних коштів, фінансового плану, що може привести до бюджетних правопорушень, зокрема: взяття бюджетних зобов'язань за договорами про закупівлю без бюджетних призначень або з перевищенням таких бюджетних призначень; використання бюджетних коштів у публічних закупівлях без дотримання кодів економічної класифікації видатків (тобто нецільове використання), що визначені в затвердженому кошторисі та в плані асигнувань; перевищення бюджетних фінансових зобов'язань за договорами про закупівлю над сумою бюджетних асигнувань, установлених законом про Державний бюджет України (рішенням про місцевий бюджет) тощо.

Бюджетним кодексом України визначаються відносини, що виникають у процесі складання, розгляду, затвердження, виконання бюджетів, звітування про їх виконання та контролю за дотриманням бюджетного законодавства, у т. ч. контроль цільового використання бюджетних коштів. Принцип цільового

використання бюджетних коштів – їх відповідність цілям, які зазначені в бюджетних призначеннях, згідно із законом про Державний бюджет України (рішенням про місцевий бюджет). Напрями використання бюджетних коштів визначаються в паспорті бюджетної програми або в порядку використання бюджетних коштів (включно з порядком та умовами надання субвенцій) та відповідно до бюджетних асигнувань (розпису бюджету, кошторису, плану використання бюджетних коштів, що визначено п. 8 ст. 7 Бюджетного кодексу України [1].

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [3] місцевий бюджет – це план утворення та використання фінансових ресурсів, необхідних для забезпечення функцій і повноважень місцевого самоврядування. Місцеві бюджети передбачають надходження й витрати на виконання повноважень місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування, які мають бути збалансованими, тобто повноваження на здійснення витрат бюджету повинні відповідати обсягу його надходжень бюджету на відповідній території.

За даними Міністерства фінансів України, за 2024 рік до загального фонду місцевих бюджетів надійшло близько 451 млрд грн, що на 87,6 млрд грн більше, ніж за 2023 рік. Основними джерелами доходів загального фонду місцевих бюджетів (без урахування міжбюджетних трансфертів) у 2024 році були: 257,5 млрд грн – податок на доходи фізичних осіб (ПДФО); 69,1 млрд грн – єдиний податок; 39,3 млрд грн – плата за землю; 27,8 млрд грн – акцизний податок; 27,1 млрд грн – податок на прибуток підприємств приватного сектора економіки; 10,7 млрд грн – податок на нерухоме майно. За ці ресурси органи місцевого самоврядування мали можливість здійснювати фінансування першочергових потреб на місцевому рівні [7].

Для забезпечення потреб територіальної громади органи місцевого самоврядування приймають розпорядчі рішення, згідно з якими відзначається обов'язок або функція місцевого самоврядування щодо забезпечення функцій чи загальних потреб такої територіальної громади, а саме організація освіти, охорони здоров'я громадян, охорони громадського правопорядку тощо. Доцільно зазначити, що всі органи місцевого самоврядування, а також організації та установи, які утримуються за бюджетні кошти або набувають статусу замовника, зобов'язані здійснювати закупівлі, що перевищують порогові показники, лише за визначеними процедурами. Замовником визнається юридична особа, яка забезпечує потреби територіальної громади та відповідає одній або кільком з таких ознак: є розпорядником або одержувачем бюджетних коштів; органи місцевого самоврядування чи інші замовники володіють більшістю голосів у вищому органі управління цієї юридичної особи; у статутному капіталі юридичної особи комунальна частка акцій (часток, паїв) перевищує 50 %. Отже, територіальні громади, як власники, закріплюючи майно за окремими підприємствами, установами й

організаціями, надають їм дозвіл на управління таким майном, зокрема розпоряджатися грошовими коштами, вступати від свого імені в різні правовідносини для реалізації інтересів та потреб територіальної громади.

Процес складання місцевих бюджетів розпочинається до подання проекту закону про Державний бюджет на відповідний рік до Верховної Ради України на розгляд. Протягом цього часу місцеві органи влади та самоврядування проводять аналіз виконання місцевих бюджетів за попередні бюджетні періоди, консультації з МФУ, Комітетом ВР України з питань бюджету та іншими центральними органами виконавчої влади, розробляють і доводять до головних розпорядників бюджетних коштів інструкції з підготовки бюджетних запитів та здійснюють прогнози розрахунки до проекту місцевого бюджету. Місцеві фінансові органи на будь-якому етапі складання та розгляду проектів місцевих бюджетів здійснюють аналіз бюджетного запиту, поданого головним розпорядником бюджетних коштів, з погляду його відповідності меті, пріоритетності, а також дієвості й ефективності використання бюджетних коштів [5]. Бюджетні асигнування надаються розпорядникам бюджетних коштів для здійснення програм, які реалізуються за кошти бюджету. Головні розпорядники коштів місцевих бюджетів визначаються рішенням про місцевий бюджет. На підставі офіційного висновку місцевого фінансового органу про перевиконання чи недовиконання дохідної частини загального фонду, про обсяг залишку коштів загального та спеціального фондів (крім власних надходжень бюджетних установ) відповідного бюджету відповідною місцевою радою ухвалюється рішення про внесення змін до рішення про місцевий бюджет.

За інформацією, наданою у звіті Мінекономіки України за 2023 рік, загалом у 2023 році здійснено 3 437 255 публічних закупівель із загальною очікуваною вартістю 852,55 млрд гривень. При цьому із застосуванням ЕСЗ здійснено 264 135 публічних закупівель із загальною очікуваною вартістю 537,87 млрд грн, без застосування ЕСЗ (звіт про договір про закупівлю, укладений без використання ЕСЗ) – 3 173 120 із загальною очікуваною вартістю 314,68 млрд гривень [6].

Виділяють послідовні етапи публічних закупівель: визначення потреб замовника та моніторинг ринку щодо предмета закупівлі; формування й затвердження кошторису (програми, плану використання коштів); підготовка та затвердження річного плану публічних закупівель; вибір і проведення процедур закупівель на підставі затвердженого кошторису та річного плану публічних закупівель; визначення переможця процедури закупівлі; укладання договорів про закупівлю та звітування; виконання договорів про закупівлю та контроль за виконанням цих договорів; відображення в бухгалтерському та податковому обліку операцій із закупівлі товарів та послуг.

Першим етапом здійснення закупівель товарів, робіт і послуг для забезпечення потреб держави, територіальних громад та об'єднаних територіальних

громад є безпосередньо планування таких закупівель замовником. Річний план закупівель товарів, робіт і послуг складається замовником найчастіше після затвердження кошторису витрат, але формується в попередньому році на етапі складання проєктів кошторисів та розрахунків до бюджетних запитів. Замовники визначають вартість річної потреби в товарах, роботах і послугах, у розрахунках до бюджетних запитів, які є документами розпорядників бюджетних коштів, що відображають пропозиції з обґрунтуванням обсягу бюджетних коштів, необхідних для його діяльності на наступні бюджетні періоди. Кошторис, програма та план використання коштів є основними плановими документами, які надають повноваження замовникам на отримання коштів і здійснення видатків, а також визначають обсяги та напрями спрямування коштів. Вартість річної потреби у предметах закупівлі в розрізі видів, кількості товарів (робіт, послуг), вартості за одиницю та за кожним кодом економічної класифікації видатків бюджету відображається бюджетною установою в розрахунках до кошторису, це є його невід'ємною частиною. Протягом року замовник може неодноразово стикнутися з потребою внести зміни до річного плану. Такі зміни мають бути оформлені шляхом викладання річного плану в новій редакції або внесенням відповідних змін до нього. Прийняті зміни можуть бути оформлені як зміни до річного плану або річний план зі змінами. Внесені протягом року зміни до річного плану закупівель мають бути затверджені комітетом з конкурсних торгів та оформлені протоколом.

Замовники – розпорядники бюджетних коштів, які перебувають на казначейському обслуговуванні, беруть бюджетні зобов'язання за договорами про закупівлю в межах бюджетних асигнувань, установлених кошторисами (планами використання коштів бюджету), з урахуванням планів асигнувань загального фонду бюджету, планів надання кредитів із загального фонду бюджету, планів спеціального фонду бюджету та помісячних планів використання бюджетних коштів відповідно до ст. 48 Бюджетного кодексу України [1].

Такі господарські операції щодо отримання бюджетних асигнувань на виконання бюджетною установою своїх зобов'язань за публічними закупівлями мають відобразитися в бухгалтерському обліку цієї установи за кореспонденцією дебету рахунку 2311 (2321) «Поточні рахунки в банку» або дебету рахунку 2313 (2323) «Реєстраційні рахунки» із кредитом рахунку 54 «Цільове фінансування». За рахунком 54 «Цільове фінансування» бюджетні установи обліковують грошові кошти, спрямовані на фінансування заходів цільового призначення на придбання через систему публічних закупівель: необоротних активів (КЕКВ 2210, 2240, 2260, 3110, 3160), будівництво (КЕКВ 3120), модернізацію, реконструкцію та реставрацію (КЕКВ 3140, 3130), створення державних запасів та резервів (КЕКВ 3150). Предмети публічних закупівель є об'єктами бухгалтерського обліку в бюджетних установах. Замовниками – розпорядниками

бюджетних коштів облік укладених договорів про закупівлю ведеться відповідно до Типової кореспонденції субрахунків бухгалтерського обліку для відображення операцій з виконання місцевого бюджету.

Порядком визначення предмета закупівлі передбачено, що для визначення предмета закупівлі для товарів, послуг, робіт і конкретних технічних вимог до нього замовник використовує Національний класифікатор України ДК 021:2015 «Єдиний закупівельний словник», затверджений наказом Мінекономрозвитку від 23.12.2015 № 1749.

Визначення замовником розміру очікуваної вартості предмета закупівлі здійснюється відповідно до вимог Примірної методики визначення очікуваної вартості предмета закупівлі, якою передбачено застосування методу порівняння ринкових цін та/або шляхом розрахунку очікуваної вартості на підставі закупівельних цін попередніх закупівель та розрахунку очікуваної вартості товарів / послуг щодо яких діє державне регулювання цін і тарифів, та проведення розрахунку очікуваної вартості робіт. Вартісна межа включає суму ПДВ.

Коди економічної класифікації видатків бюджету залежно від економічної суті платежу наводяться замовником не тільки в річному плані закупівель, а й в оголошенні про закупівлю, з урахуванням яких аналізуються тендерні пропозиції учасників та укладаються договори про закупівлі, що має суттєве значення для взяття замовником бюджетних зобов'язань відповідно до бюджетних призначень, визначених кошторисом за кодами економічної класифікації видатків бюджету. Невідповідність кодів економічної класифікації видатків (КЕКВ), зазначених у річному плані закупівель замовника, кодам, передбаченим у кошторисі бюджетних призначень, є однією з форм нецільового використання бюджетних коштів. Нецільове використання бюджетних коштів є недотриманням вимог бюджетного законодавства України та згідно з ч. 2 ст. 121 Бюджетного кодексу може бути підставою для притягнення уповноважених осіб до відповідальності [1].

Замовники для здійснення платежів за договорами про закупівлі подають до органів Державної казначейської служби України первинні документи, на підставі яких відбувається реєстрація бюджетних зобов'язань та здійснюються платежі з рахунків замовника. Органи казначейської служби проводять контроль за тотожністю взятих замовником зобов'язань певним бюджетним асигнуванням за відповідними бюджетними програмами та перевіряють, щоб економічна сутність майбутнього платежу, визначена в первинних документах замовника, відповідала КЕКВ. У разі невідповідності КЕКВ органи казначейської служби відмовляють замовникам у реєстрації бюджетних зобов'язань і бюджетних фінансових зобов'язань і застосовують заходи впливу за недотримання вимог бюджетного законодавства. До таких заходів можна віднести: попередження про неналежне виконання бюджетного законодавства з вимогою щодо усунення порушення бюджетного законодавства; зупинення операцій з бюджетними

коштами; призупинення бюджетних асигнувань; зменшення бюджетних асигнувань; повернення бюджетних коштів до відповідного бюджету; інші заходи впливу. Виявлені органами казначейської служби випадки недотримання вимог бюджетного законодавства розпорядниками й одержувачами коштів місцевих бюджетів під час здійснення публічних закупівель можуть стати предметом судового розгляду.

Висновки. У процесі досудового та судового розгляду справ, які стосуються необґрунтованого використання бюджетних коштів під час здійснення публічних закупівель, виникають ситуації, коли для встановлення певних обставин справи або фактів є необхідним отримання інформації, яка ґрунтується на спеціальних знаннях і може бути отримана тільки шляхом звернення з переліком питань до експертної установи або експерта. Від правильного визначення предмета експертизи залежить практична діяльність експерта, межа його компетенції та коло питань, які він вирішує. Отже, предметом судово-економічної експертизи є фінансово-господарські операції, здійснені розпорядниками й одержувачами коштів місцевих бюджетів під час проведення публічних закупівель, з метою перевірки дотримання вимог законодавства, а також достовірності й обґрунтованості відображення результатів цієї економічної діяльності в системі бухгалтерського обліку та бюджетної звітності. Такі операції зазвичай стають об'єктами розгляду судово-слідчих органів після проведення фінансових перевірок і потребують застосування спеціальних знань експерта-економіста для встановлення істини.

Експерти-економісти в межах своєї компетенції проводять дослідження проведення публічних закупівель і надають висновки тільки на підставі документів, які відображають операції з бюджетними коштами, планування бюджетних показників, взяття бюджетних зобов'язань, здійснення видатків, виділення бюджетних асигнувань, встановлення бюджетних призначень за відповідними кодами економічної класифікації видатків бюджету та відповідності відображення в обліку і звітності цих операцій.

Перелік використаних джерел:

1. Бюджетний кодекс України № 2456-VI від 08.07.2010 із змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> (дата звернення 24.03.2025).
2. Про публічні закупівлі : Закон України № 922-VIII від 25.12.2015 із змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19?find=1&text> (дата звернення 24.03.2025).
3. Про місцеве самоврядування : Закон України № 280/97-ВР від 21.05.1997 із змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 23.03.2025).
4. Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України «Про публічні закупівлі», на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або

скасування : постанова КМУ від 12.10.2022 № 1178 із змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1178-2022-%D0%BF#n16> (дата звернення 24.03.2025).

5. Про затвердження Порядку проведення Державною аудиторською службою, її міжрегіональними територіальними органами державного фінансового аудиту місцевих бюджетів : постанова КМУ від 12.05.2007 № 698 із змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-2007-%D0%BF#Text> (дата звернення 24.03.2025).

6. Звіт про результати аналізу щорічного звіту Міністерства економіки України, що містить аналіз функціонування системи публічних закупівель (щодо кількісних і вартісних показників закупівель у розрізі процедур і предметів закупівель, рівня конкуренції, кількості скарг) та узагальнену інформацію про результати здійснення контролю у сфері закупівель, затверджений рішенням Рахункової палати від 23.07.2024 № 35-6. URL: <https://rp.gov.ua/FinControl/FinReports/?id=1800> (дата звернення 24.03.2025).

7. Бюджетний процес / Державні закупівлі в органах місцевого самоврядування. Станкус Т., Матвеева В. Харків : Фактор, 2016. 112 с. URL: <https://www.adm-km.gov.ua/wp-content/uploads> (дата звернення 24.03.2025).

8. Нецільове використання бюджетних коштів у сфері публічних закупівель: проблемні питання судово-економічної експертизи. Хомутенко В. П., Хомутенко А. В. URL: <https://nzlubp.org.ua/index.php/journal/article/download/768/698/> (дата звернення 24.03.2025).

References:

1. Biudzhetni kodeks Ukrainy № 2456-VI vid 08.07.2010 iz zminamy [Budget Code of Ukraine No. 2456-VI of 08.07.2010 as amended]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> (accessed 24.03.2025).

2. Pro publichni zakupivli: Zakon Ukrainy № 922-VIII vid 25.12.2015 iz zminamy ta dopovnenniamy [The Law of Ukraine “On Public Procurement” No. 922-VIII of 25.12.2015, as amended and supplemented]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19?find=1&text> (accessed 24.03.2025).

3. Pro mistseve samovriaduvannia: Zakon Ukrainy № 280/97-VR vid 21.05.1997 iz zminamy [The Law of Ukraine “On Local Self-Government” No. 280/97-BP of 21.05.1997 as amended]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (accessed 23.03.2025).

4. Pro zatverdzhennia osoblyvostei zdiisnennia publichnykh zakupivel tovariv, robit i posluh dlia zamovnykiv, peredbachenykh Zakonom Ukrainy “Pro publichni zakupivli”, na period dii pravovoho rezhymu voiennoho stanu v Ukraini ta protiahom 90 dniv z dnia yoho pryypynennia abo skasuvannia: postanova KМУ vid 12.10.2022 № 1178 iz zminamy [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 12.10.2022 No. 1178 “On Approval of Peculiarities of Public Procurement of Goods, Works and Services for Customers Provided for by the Law of Ukraine “On Public Procurement” for the Period of Legal Regime of Martial Law in Ukraine and within 90 days from the date of its termination or cancellation” as amended]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1178-2022-%D0%BF#n16> (accessed 24.03.2025).

5. Pro zatverdzhennia Poriadku provedennia Derzhavnoiu audytorskoiu sluzhboiu, yii mizhrehionalnymy terytorialnymy orhanamy derzhavnoho finansovoho audytu mistsevykh biudzhativ: postanova KМУ vid 12.05.2007 № 698 iz zminamy [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 12.05.2007 No. 698 “On Approval of the Procedure for Conducting State Financial Audit of Local Budgets by the State Audit Service and its Interregional Territorial Bodies” as amended] Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-2007-%D0%BF#Text> (accessed 24.03.2025).

6. Zvit pro rezultaty analizu shchorichnoho zvituv Ministerstva ekonomiky Ukrainy, shcho mistyt analiz funktsionuvannia systemy publichnykh zakupivel (shchodo kilkisnykh i vartisnykh pokaznykiv zakupivel u rozrizi protsedur i predmetiv zakupivel, rivnia konkurentsii, kilkosti skarh) ta uzahalnenu informatsiiu pro rezultaty zdiisnennia kontroliu u sferi zakupivel, zatverdzhenyi

Rishenniam Rakhunkovoi palaty vid 23.07.2024 № 35-6 [Report on the results of the analysis of the annual report of the Ministry of Economy of Ukraine containing the analysis of the functioning of the public procurement system (in terms of quantitative and cost indicators of procurement in terms of procurement procedures and items, level of competition, number of complaints) and generalised information on the results of control in the field of procurement, approved by the Decision of the Accounting Chamber of 23.07.2024 No. 35-6] Retrieved from: <https://rp.gov.ua/FinControl/FinReports/?id=1800> (accessed 24.03.2025).

7. Biudzhetni protses / Derzhavni zakupivli v orhanakh mistsevoho samovriaduvannia [Budget Process / Public Procurement in Local Self-Government Bodies]. T. Stankus, V. Matveeva. Kharkiv: Factor, 2016. 112 p. Retrieved from: <https://www.adm-km.gov.ua/wp-content/uploads> (accessed 24.03.2025).

8. Netsilove vykorystannia biudzhetnykh koshtiv u sferi publichnykh zakupivel: problemni pytannia sudovo-ekonomichnoi ekspertyzy [Improper use of budgetary funds in the field of public procurement: problematic aspects of forensic economic expertise]. Khomutenko V.P., Khomutenko A.V. Retrieved from: http://maup.com.ua/assets/files_expert/13/6.pdf (accessed 24.03.2025).